

Yhteiskunnallinen uusintaminen ja sen ristiriidat

Suvi Salmenniemi

Turun yliopisto

sutusa@utu.fi

28.8.2026

Syntyvyyden romahdus uhkaa Suomen tulevaisuutta – ”Tilanne on kestämätön”, varoittaa asiantuntija

Hyvinvointialueiden yhteenlaskettu alijäämä on jo 2,45 miljardia – Nyt alueet harkitsevat lisärahan hakemista valtiolta

Alijäämien pois maksaminen vähentää väistämättä hyvinvointialueiden lakisääteisiin palveluihin käytettävissä olevaa rahaa. Etelä-Karjalassa valmistellaan jo lisärahahakua.

Järjestöleikkaukset osuvat kipeästi pitkäaikaissairaisiin

Potilasjärjestöjen tutkimus- ja kokemustietoon perustuva edunvalvonta on korvaamatonta.

TYKS Akuutin päivitys on ruuhkautunut – vuodeosastopaikkaa on odotettu 2–3 vuorokautta

Ruuhkaa aiheuttavat erityisesti infektiokauden lisääntynyt kuormitus sekä pitkien pyhien vaikutukset sairaalan toimintaan.

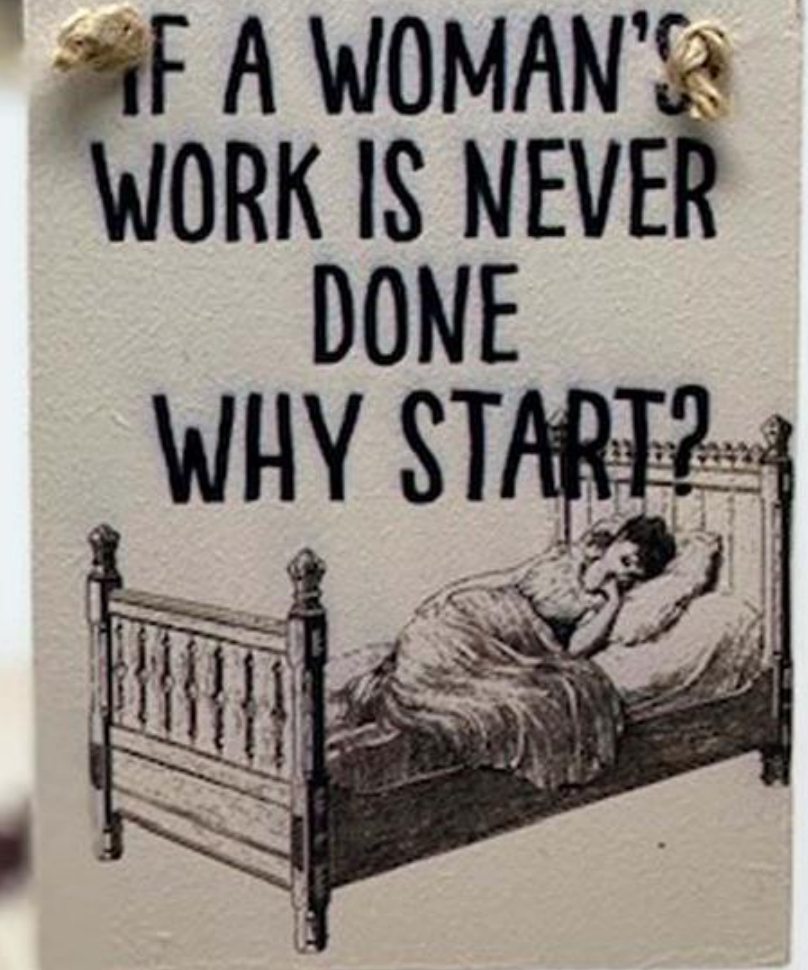
Resurssipula huolettaa vanhempia: pelätään heikentävän lasten turvallisuutta

Varhaiskasvatus | Henkilöstöpulan koetaan heikentävän hyvinvointia ja turvallisuutta.

Luennon rakenne

- Uusintamisen käsite
- Uusintaminen ja arvontuotanto:
Kaksi näkemystä
- Uusintamisen kriisi
- Esimerkki: Itsehoiva uusintamisena
- Kysymyksiä ja keskustelua

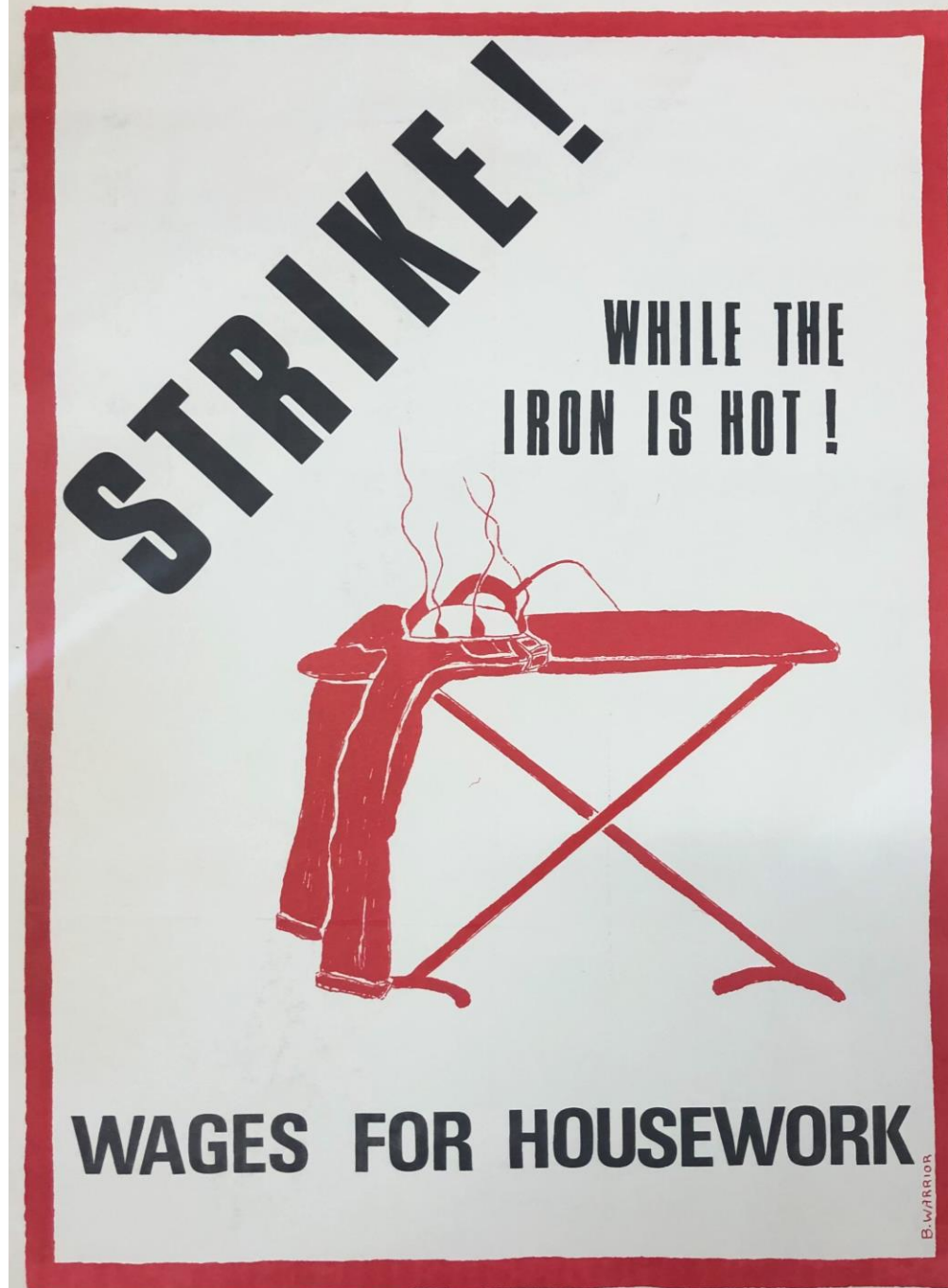
Mitä yhteiskunnallinen uusintaminen on?

- Tuottava palkkatyö tavarantuotannossa vs. elämää ja työvoimaa uusintava työ
- Yhteiskunnallinen uusintaminen tarkoittaa toimintaa, jonka avulla ylläpidetään elämää ja uusinnetaan työvoimaa sekä päivittäisesti että ylisukupolvisesti
- Esim. lasten- ja vanhustenhoito, tunnetyö, siivous, ruuanlaitto, kasvatus ja yhteisöjen rakentaminen
- Tehdään palkattomana ja palkallisena työnä kodeissa, naapurustoissa, järjestöissä, julkisella sektorilla ja markkinoilla
- Kapitalismi edellyttää uusintamista: Palkkatyö ja sen kautta tuotettava lisäarvo ja riisto ei olisi mahdollista ilman uusintamista

Uusintaminen ja arvonluonti: Autonominen marxilainen feminismi

- Luokkataistelu tapahtuu myös kodeissa
- *Wages for housework*-kampanja 1970-l
- Uusintava työ tuottaa arvoa kapitalistisessa mielessä
- Kotityöprosessissa tuotetaan tavaraa, eli työvoimaa hyödykkeenä, joka toimii käyttöarvona arvoa varten palkkatyössä
- Uusintava työ ruumiillistuu palkkatyöläiseen ja sitä kautta tuottaa lisäarvoa ja arvoa
- Työläinen tuotetaan palkattomassa kotityössä ilmaiseksi pääoman käyttöön

Uusintaminen ja arvonaluonti: Autonominen marxilainen feminismi

Kritiikki:

(1) Elämän ja työn välisen eron
hävittäminen → kapitalismi näyttäytyy
totaalisena herruuden järjestelmänä, jossa
kaikki toiminta on arvontuotantoa

*Jos äiti antaa lapselleen hyvänyön suukon,
onko kyse vain työvoiman uusintamisesta?
(Ehrenreich)*

(3) Elämän antikapitalistinen ylläpitäminen
ja vastarinta kapitalismille voi tapahtua
vain kapitalismin ulkopuolella

Uusintaminen ja arvonluonti: Marxilainen feminismi

- Uusintaminen on työtä; mutta se on syytä erottaa analyttisesti palkkatyöstä
- Marxille "tuottava työ" on työtä, joka suoraan tuottaa arvoa (vrt. autonomistit ja epäsuora arvontuotanto)
- Tuottava työ on palkkatyötä lisäarvontuotannon piirissä; uusintava työ ei ole tuottavaa työtä, eli kapitalistista arvoa tuottavaa
- Uusintava työ osallistuu hyödykemuotoisen työvoiman tuottamiseen, mutta ei tuota asioita suoraan markkinavaihtoon

Historical Materialism 45

Marxism and the Oppression of Women

Toward a Unitary Theory

Lise Vogel

New Introduction by
Susan Ferguson and David McNally

BRILL

Uusintaminen ja arvonaluonti: kaksi näkemystä

- Vaikka pääoma dominoi elämää, se ei pysty täysin kontrolloimaan sitä
- Koska uusintaminen ei ole kapitalistisesti tuottavaa työtä, se tarjoaa potentiaalisen areenan toimia kapitalismia vastaan
- Kapitalismia ei tule nähdä totaalisenä järjestelmänä; erottelu tuottavaan ja ei-tuottavaan työhön tärkeä, jotta päästään kiinni näiden välisiin ristiriitoihin ja vastarinnan mahdollisuuksiin

Uusintamisen kriisi

- Yhteiskunnallinen uusintaminen on kapitalismin kriisin keskeinen näyttämö
- Pääoman kasautumisen logiikka vaatii uusintamista, mutta samalla se tuhoaa uusintamisen edellytyksiä–*kannibaalikapitalismi* (Fraser)
- Pohjoismaisen hyvinvointivaltion tavoite: siirtää vastuuta uusintamisesta perheiltä ja yksilöiltä valtiolle
- Nyt vastuuta siirretty yksilöille, perheille, kolmannen sektorin toimijoille ja markkinoille
- Rakennekeskeinen hyvinvoinnin käsitys on hiipunut

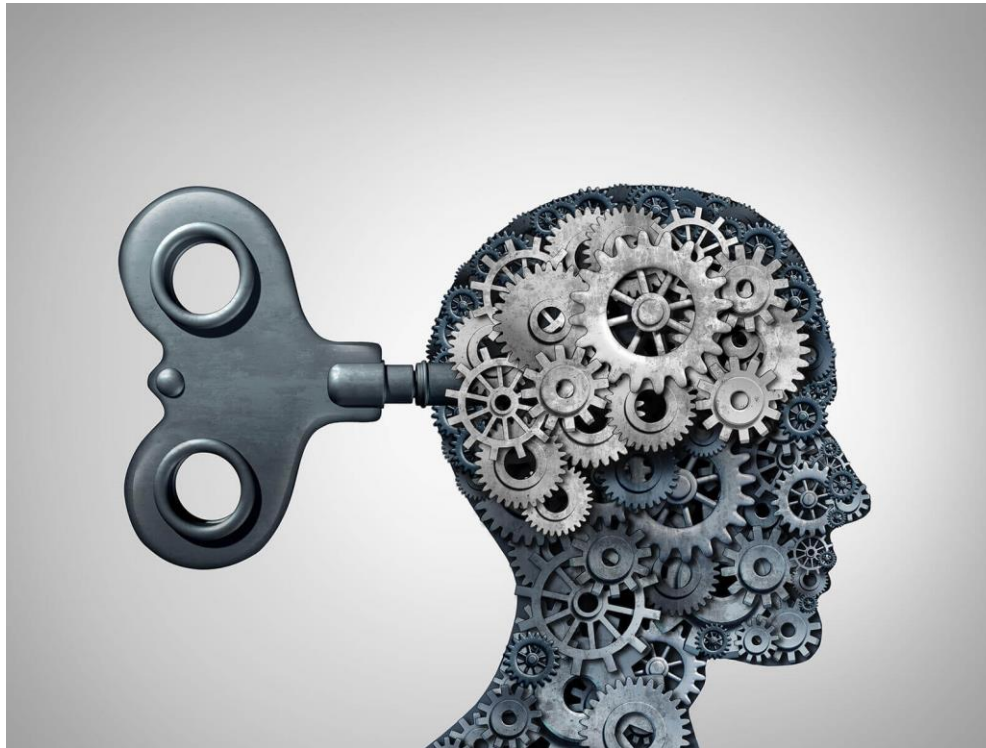

Uusintamisen kriisi

- Uusintaminen keskeinen luokka-, rotu- ja sukupuolipoliittinen kysymys
- Naisia kannustetaan palkkatyöhön kun samaan aikaan sosiaalipalvelut heikentyvät
- Kotitalouksissa vaikeampi kantaa vastuuta uusintamisesta palkkatyön ohessa tai ilman palkkatyötä; sukupuolittunut työnjako säilynyt sitkeästi
- Maahanmuuttajien keskeinen rooli uusintamisen kriisissä (Elisabeth Wide)

Esimerkki: Itsehoiva ja itsen kehittäminen uusintamisena

Esimerkki: Itsehoiva ja itsen kehittäminen uusintamisena

- Itsehoivan merkitys uusintamisen kriisissä
- Yhteiskunnallisten kysymysten näyttäytyminen yksilöllisinä ja psykologisina → ratkaisut myös yksilötasolla
- Itsehoiva ja itsen kehittäminen = emotionaalisen ja henkisen hyvinvoinnin käytännöt (mindfulness, elämäntaitovalmennus, itsenmittaus ja self-help-kirjallisuus jne.)
- Itsehoivan muodot ovat laajentuneet samaan aikaan, kun uusintamisen kriisi on syventynyt, eikä tämä ole sattumaa

Työelämän rakenteiden ja eetoksen muutos

- Persoonan ja tunteiden hyödyntäminen arvontuotannossa korostuu samanaikaisesti, kun työstä on tullut rakenteellisesti epävarmempaa
- Työelämää leimaa normi työstää, kehittää, optimoida ja hoitaa itseä
- Samalla itsen työstäminen mahdollistaa työvoiman entistä tehokkaamman riiston

Itsehoiva uusintamisen kriisissä

- Itsehoiva päätyy helposti kiihdyttämään ja ylläpitämään uusintamisen kriisiä suuntaamalla muutospyrkimykset itsen optimointiin kollektiivisen hyvinvoinnin lisäämisen asemesta
- Työn ulkopuolista vapaata aikaa päädytään käyttämään yhä enemmän työvoiman uusintamiseen
- Motivoi putoamisen pelko; samalla legitimoii hyvinvointivaltion purkamista

Vieraantuminen

- Kun persoonasta tulee entistä keskeisempi osa palkkatyötä, korostuu kyky tuottaa ja uusintaa tätä persoonaa
- Jatkuva itsen kehittäminen voi johtaa vieraantumisen kokemuksiin; väsymys "itseksi tulemiseen"
- Ristiriita työn ideologisten lupausten ja todellisuuden välillä: ihmisiä kutsutaan sitoutumaan ja identifioitumaan työhön, mutta samalla se tehdään toistuvasti mahdottomaksi tai se välineellistetään → vieraantuminen

Itsehoiva vastarintana

- Itsehoiva vastarinnan muotona, jossa kieltäydytään uusintamasta itseä tavaramuotoistuneena työvoimana
- Pyrkimys paeta työelämän vieraannuttavia suhteita ja avata tilaa toisenlaisille tavoille elää
- Vastarinta on usein luonteeltaan yksilöllistä; pieniä arjen toisin tekemisiä, suostumattomuutta, hiljaista vetäytymisen politiikkaa
- Itsehoiva voi auttaa pysyttelemään hengissä alistavissa rakenteissa, mutta se harvoin pystyy muuttamaan näitä rakenteita

Lopuksi

- Uusintaminen tärkeä osa kapitalismin ymmärtämisestä, kritiikkiä ja vastustamista
- Kapitalismin kriisi on keskeisesti uusintamisen kriisi
- Uusintamisen kriisi havainnollistaa, miten syvästi elämän ja työvoiman uusintaminen on valutettu yksilöille ja markkinoille
- Uusintaminen vastarinnan muotona ja tilana

